Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia.
Braşov, piaţa mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele Birouri de anunciurĭ: în Viena: M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppelik's Nachfolger: Anton Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Bucuresci: Agence Havas, Succursale de Roumanie; în Hamburg: Karolyi & Liebmann.
Preţul inserţiunilor: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o seria 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LIX.

„Gazeta“ iese în fia-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria: Pe un an 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. N-riĭ de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România şi străinătate: Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr. N-riĭ de Duminecă 8 francĭ. Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentul pentru Braşov administraţiunea, piaţa mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 245. Braşov, Mercurĭ 6 (18) Noemvre 1896.

Carĭ sunt duşmanii Saşilor?

II.

Nu mai trebue sĕ spunem, că limbagiul franc şi bărbătesc, de care se folosesce scriitorul articulului din „Kronstädter Zeitung“ în apreţiarea situaţiunei Saşilor faţă cu conlocuitorii lor românĭ, este de o sută de orĭ de preferit acelui limbagiu fariseesc, care asigură mereu, că Saşii nu sunt duşmanĭ desvoltării celorlalte naţionalităţĭ, ér în deosebĭ a Românilor, dér interesele lor „bine pricepute“ pretind ca ei sĕ-şĭ facă mână bună cu asupritorii acestor naţionalităţĭ.

Inţelegem, când sĕ spune: „Românii ni sunt periculoşĭ, însĕ numai prin greşelele nóstre, décă nu vom fi în stare sĕ purtăm lupta cu ei pe tĕrêmul economic“; nu înţelegem însĕ, când se spune: „noi Saşii nu suntem duşmanii nimĕnui, dér Românii sunt inimicii esistenţei nóstre, prin urmare trebue sĕ ne îngrădim în contra lor, mergênd mână în mână cu Maghiarii dela putere.“

Din cele espuse în articulul diarului „Kronst. Ztg.“ reies douĕ momente capitale şi adecă: întâiŭ, constatarea, că nu esistă nicĭ un singur cas remarcabil, ca Românii sĕ fi fost agresivĭ faţă cu Saşii în privinţa politică şi naţională; al doilea constatarea, că în contra desvoltării rapide şi puternice a elementului românesc nu-i póte apĕra pe Saşĭ nicĭ Banffy, nicĭ chiar întréga maghiarime.

Aşa este, şi ne pare bine, că unul dintre fruntaşii Saşilor „verdĭ“ vine astădĭ şi desfăşură în „Kronst. Ztg.“ aceeaşĭ părere, pe care organul nostru şi-a dat'o în mod clar şi categoric într'un şir de articulĭ intitulaţĭ „Cine ameninţă pe Saşĭ?“ şi scrişĭ acum opt anĭ érăşĭ din incidentul unei polemii iscate între foile maghiare şi săsescĭ în cestiunea raporturilor dintre Saşĭ şi Românĭ.

Se întêmplase adecă, în vara anului 1888, ca la alegerile comunale într'un cerc al Braşovului, în suburbiul Blumĕna, Românii şi Saşii se încheiă un pact între ei spre a zădărnici reuşita candidaţilor ungurĭ la alegere.

Imprejurarea acésta, se'nţelege, a produs mult sânge rĕu în cercurile politicilor maghiarĭ din Ardeal şi diarul „Kolozsvár“ s'a plâns amar, că Saşii din Braşov „s'au aliat cu inimicul lor“ în contra Maghiarilor din Blumĕna. Numitul diar a reînoit frasa despre „Ungurii aliaţii naturalĭ ai Saşilor“ şi le dicea acestora: nu vedeţĭ, că la sate vĕ copleşesc Românii, de ce vĕ mai aliaţĭ dér cu ei la alegerile comunale? ca sĕ deschideţĭ influinţei lor cale liberă spre a întra şi în interiorul oraşelor? Şi vĕ aliaţĭ cu ei chiar contra Maghiarilor, „singurii carĭ vĕ pot sprijini faţă cu elementul român, ce vĕ ameninţă!“

„Gazeta Transilvaniei“ a arătat atuncĭ însemnătatea reală a „alianţei naturale“ dintre Maghiarĭ şi Saşĭ, a dat pe faţă tactica politică viclénă. care tinde a ţiné desbinate cele douĕ popóre din Ardeal pentru ca sĕ-i fiă cu atât mai uşor minorităţii maghiare de a domni peste ele; a accentuat, că nu le póte ajuta nimic Saşilor alianţa cu Ungurii dela putere, décă e vorba de-a se îngrădi în contra sporirei şi a întăririi elementului românesc locuitor pe „fundul regiu“ de odinióră; nu le póte ajuta nimic, pentru-că este absolută imposibilitate de a te opune unui proces natural de desvoltare, care mână pe Românĭ cu putere elementară înainte, în mănia tuturor prigonirilor, urgisirilor şi năpăstuirilor, ce le întêmpină din tóte părţile.

Póte fi lucru cu minte şi politic —dicea fóia nóstră,—ca Saşii sĕ se declare pe faţă ca duşmanĭ ai desvoltării Românilor; şi printr'asta nu ar produce óre tocmai contrarul, făcênd că acea desvoltare care se petrece adĭ pacĭnic şi neofensiv — căcĭ loc destul este în acéstă ţéră pentru Saşĭ — sĕ ia de-odată un caracter duşmănos faţă cu elementul săsesc, devenind astfel în adevĕr ameninţătóre pentru el?

Aceeaşĭ idee, credem, vrea sĕ-o esprime, adĭ după opt anĭ, autorul articulului din „Kr. Ztg.“, când dice, că ar fi o *erore fatală* a politicei liberale (guvernamentale) săsescĭ, décă ar deştepta şi numai aparinţa, că ea într'un gând cu Maghiarii, vede în Român pe inimicul Saşilor.

Intr'un punct însĕ diferim. Noi am susţinut, că loc destul este în acésta ţéră pentru toţĭ, ér autorul articolului din „Kr. Ztg.“ e de părere, că suntem ceva cam prea îndesuiţĭ pe teritoriul fostului „fund regesc“, că prea „stăm unul pe gâtul celuilalt“, ér noi Românii suntem în numĕr prea mare representaţĭ. Imprejurarea acésta o declară Sasul nostru ca „durerósă“. S'a gândit óre bine, ce dice?

Credem, că aicĭ scriitorul sas a voit sĕ dea espresiune mai mult ideei, că firesce ar conveni mai bine Saşilor, décă ei ar fi mai numĕroşĭ şi n'ar fi amestecaţĭ şi cu elementul românesc în ţinuturile locuite de ei.

S'a întrebat însĕ vre-o dată fruntaşul sas „verde“, ce ar fi fost, décă în locul Românilor ar fi fost pe „fundul regiu“ Maghiarĭ?

Noi credem, că Saşii nu numai că n'au causă de a-se plânge asupra faptului, că locuesc împreună cu numĕroşĭ Românĭ, ci din contră sĕ mulţăméscă lui Dumnedeu, că locuesc împreună mai numai cu Românĭ, căcĭ décă în locul acestora ar fi fost Ungurĭ, nu scim, dĕu, ce ar mai fi adĭ de cele 200,000 de Saşĭ în Ardeal?

Acésta idee am esprimat'o şi acum opt anĭ şi o repeţim. Dovedĭ şi esemple avem destule, şi ca sĕ nu mai vorbim de Cluşiul, Aiudul, etc. odinióră săsescĭ şi acum oraşe curat maghiare, vom aminti numai isprăvile cele mai nouĕ ale operei de maghiarisare în oraşele nemţescĭ din Ungaria şi avêntul ce l'a luat în anii din urmă elementul unguresc chiar şi în oraşul nostru Braşov.

Pretutindenĭ Maghiarii au fost agresivĭ faţă cu elementul german şi au isbutit şi isbutesc colo mai curĕnd, icĭ mai încet, dér totuşĭ cuprind teren mereu.

Unde rĕmâne dér ameninţarea din partea elementului românesc? Acesta progreséză, ce-i drept, şi se înmulţesce, pe unde se află, dér n'a fost şi nu este nicĭ-odată agresiv. De aicĭ urméză, că Saşii prin progresarea lui n'au perdut până acuma nimic din capitalul lor de poporaţiune şi de putere naţională.

Multe s'ar mai puté dice, dér de ce sĕ mai înşirăm aicĭ lucrurĭ prea bine cunoscute de toţĭ ai ţĕrei. Asupra unui punct însĕ trebue sĕ mai insistăm o clipită.

Scriitorul sas atinge o rană durerósă a timpului de faţă, când dice: „regret adênc, că se găsesc funcţionarĭ saşĭ, carĭ sĕ conlucre la distrugerea organisaţiei poporului românesc, că opresc adunările Românilor etc.“

Este nimicitóre acésta sentinţă pronunţată de un fruntaş sas. Prin ea se ilustréză simţul de dreptate şi echitate al Saşilor guvernamentalĭ faţă cu conlocuitorii Românĭ, carĭ n'au alt pĕcat, decât că n'au fost nicĭ-odată agresivĭ în contra vieţei politice şi naţionale a Saşilor şi că sunt deopotrivă cu aceştia ameninţaţĭ prin politica de maghiarisare violentă.

Décă Saşii cred morţiş, că se pot salva numai făcêndu-se codorişte la toporul, cu care Ungurii vor sĕ taie rădăcina vieţii nóstre naţionale, noi n'avem modru şi putere de a le schimba gândul. Dér una putem face, putem sĕ le spunem, cu

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

„Cartea négră“.

Unde dai şi unde crépă.
Prov. român.

Rĕspuns la „Cartea négră“ (A „fekete könyv“), scrisă de br. Ştefan Kemény junior în 1849, şi publicată de Hentaler Jozsef în numerii 121—131 din Mai 1895 ai lui „Magyarország“ din Budapesta.

De Axentie Severu.

(4) (Urmare).

Despre acest Kemény G. Bariţiu în Părţĭ alese pentru Istoria Transilvaniei ne spune, că a fost cel mai declarat şi neîmpăcat vrăşmaş al Românilor[2]). Şi nu e mirare, pentru-că în 48/49 pierdù nu numai înaltul şi unsurosul post de comite suprem, ci şi totă averea mişcătóre, ce o avù la Ciumbrud, supărarea lui decĭ era legitimată. Atâta numai, că nu eu şi ómenii, pe carĭ îĭ conduceam eu, prădară şi răpiră acea avere, lucru despre care br. Kemény ar fi scris cu mare foc al inimei sale, de nu ar fi sciut, că soldaţii împĕrătescĭ au spart şi sdrobit uşile grânarelor şi ale celarelor sale, luând şi bând cât le trebuia lor şi dând libertate şi îndemnând, ca sĕ facă şi sătenii şi toţĭ câţĭ treceau pe acolo asemenea. Soldaţiĭ au început a vinde caii, mânzii cei frumoşĭ şi de rassă ai baronului cu câte 2—3 fl. la cine avea banĭ.

Acésta însĕ d-l baron nu o putea scrie, pentru-că Măria Sa nu scria istoriă, ci un Memorand, menit sĕ ajungă în mânile Majestăţii Sale împĕratului, cu care sĕ-i mai stîmpere niţel dorul şi bunăvoinţa, ce o arĕtase dela 1850 încóce către Românĭ. Nu-i venia sĕ denunţe pe cei culpabilĭ, ca nu cum-va cu acésta se strice efectul incusărilor şi grozăveniilor, ce le punea pe hârtie în Memorand.

Ecă cum s'a întêmplat deprădarea şi răpirea averei din cestiune. Fiind-că nu am la mână diarul cu tóte ordinaţiunile şi scriptele, ce am avut eu începênd dela 11 Sept. 1848, când se ţinù adunarea grăniţerilor românĭ din I-ul Regiment la Orlat, până la 19 Ianuarie 1849, când trecênd Teţiu (Czecz) cu 2000 infanteriă, 800 husarĭ şi 12 tunurĭ ce comanda prin Blaşiu şi apucà şi căruţa mea în Mănărade, nu pot numi precis diua când am plecat din Blaşiu la comanda căpitanului Gratze[3]) cu toţĭ ómenii câţĭ îĭ aveam acolo, cu 4 tunurĭ şi 2 habiţe, pe carĭ le escortau 2 companii miliţie împĕrătéscă şi tunarii necesarĭ la acea baterie.

Ajungênd, când însēra, la Ciumbrud, tunurile se postară dinaintea caselor baronului Kemény István jun, ér căpitanii cu miliţia se încuartirară în curtea cea mare şi frumósă a lui şi la vr'o câte-va case din vecinĭ. Eu cu ómenii mei, trecênd pe dinaintea caselor şi de-alungul curţii baronului, am eşit afară din sat spre Sâncraiu şi m'am postat pe o colină cu un platou înalt, care dominéză satul şi împrejurimea. Şi acésta din causă, că c'o lună mai înainte, îndată după 18 Octomvre, când am comis imprudenţa de a merge cu 2000 de lăncerĭ, dintre carĭ cu 1000 m'am postat eu deasupra Sâncraiului, cu altă miie teologul tribun Todoranu, la Ciumbrud am fost păţit'o fórte prost. Suprindêndu-ne un escadron de şvaligerĭ cu 2 companii de miliţiă împĕrătéscă (căpitan Novak) şi garda naţională din Aiud, valorosul şi curagiosul tribun Todoranu şi-a pierdut viaţa, fiind împuşcat de Aiudanĭ. Desastrul s'a întêmplat aşa:

Publicându-se proclamaţia baronului comandant Puchner din Nr. 18 Oct. 1848 şi începênd aşĭ face Românii lăncĭ, comunicaţiunea cu Aiudul s'a sistat, şi ómenii a căror cămară cu bucate şi grădină este piaţa, ne mai ducêndu-le Românii — ba chiar şi Ungurii foştĭ iobagĭ până în 1848 — victualii la oraş, ca sĕ nu móră de fóme au început sĕ iésă la sate, ca parte sĕ cumpere, parte sĕ recuire victualii şi vite pentru tăiat. Comunele Mişcreac, Lörinţ Têmpăhaza, Sâncraiu, Ciumbrud, Păjida etc., situate pe malul stâng al Mureşului, erau di de di visitate de Aiudanĭ şi prădate de aceştia. Făină, slănină, pui, ouĕ, raţe, gâsce, oi, viţei, vacĭ şi boi erau parte cumpĕrate, parte recuirate fără banĭ şi chitanţe. Se prea înţelege, că aceştĭ cumpĕrătorĭ nu veniau unul câte unul, ca de

[2]) Vedĭ „Părţĭ alese“ etc. vol. II pag. 364.

[3]) Vedĭ Bariţ, op. cit. Vol. II p. 791. Ich habe während meine operationen im Monate November 1848, die prefecten Iancu, Butianu, Axentie etc. etc. unter meinem Befehle gehabt.

tótă francheţa şi hotărîrea părerea nóstră.

Liberĭ sunt conlocuitorii noştri saşĭ de-a merge cu cine le vine mai bine la socotélă. Când însĕ ei stau la îndoială cum sĕ ne privéscă pe noi, ca inimicĭ mai mult orĭ mai puţin periculoşĭ, noi Românii constrînşĭ suntem cu necesitate a privi întrênşii hotărît contrarĭ ai noştri, pe câtă vreme ei, cu puţină escepţiune, nu numai, că stau în tabĕra duşmanilor limbei şi a naţionalităţii nostre, dér se mai fac încă şi complicĭ şi unelte la atentatele acestora asupra esistenţei nóstre naţionale!

Revisuirea legei pactului.

Incordările şi neînţelegerile dintre Austria şi Ungaria iau pe ḑi ce merge proporţiunĭ tot mai îngrijitóre. Se pare, că certa dintre oficiósele celor două guverne, din Viena şi Budapesta, este numai un preludiu al isbucnirii unui conflict acut între statele dualiste, conflict, care va da mult de lucru cabinetelor dela cârma monarchiei austro-ungare.

O scire de sensaţiă publică *„Neue Freue Presse“* dela 16 l. c. Fóia germană ḑice, că erĭ Lunĭ a trebuit sĕ se desbată în parlamentul austriac propunerea de urgenţă privitóre la abḑicerea convenţiei vamale cu Ungaria. Desbaterea acésta însĕ va fi scurtă, fiind-că guvernul austriac are de gând sĕ înainteze parlamentului un proiect de lege, despre *modificarea articulului de lege XVI din 1867* privitor la acéstă convenţiă. Modificarea se referă la §. XII, care sună astfel:

„Acéstă convenţiă întră în vigóre în „ḑiua publicării şi pe timp de 10 anĭ; décă „nu se abḑice, e recunoscută ca esistentă pe „alţĭ 10 anĭ, şi astfel tot din 10 în 10 anĭ „esistă. Abḑicerea se póte întêmpla tot-„déuna numai la finea anului al 9-lea“.

„N. Fr. Presse“ susţine, că paragraful acesta se va modifica astfel:

„Décă convenţia nu se abḑice la finea anului al 9-lea, acésta nu însemnéză amânare, ci însémnă numai atât, că *décă până la finea anului al 10-lea nu se va încheia noua convenţiă, atuncĭ pactul de până atuncĭ încétă de a esista*“.

Scirea acésta a fóiei vienese, care stă aprópe de cercurile cabinetului austriac şi trece de bineinformată, pune pe gândurĭ cercurile din Budapesta. O schimbare a art. de lege XVI din 1867 în direcţia acésta, ar însemna nicĭ mai mult, nicĭ mai puţin, decât o straşnică sguduire a raporturilor dintre Austria şi Ungaria. Ea ar fi o totală sdrobire a garanţiilor pactului dualist, garanţii, carĭ şi de altmintrelea sunt fórte mult sdrobite prin şovinismul intolerant al Maghiarilor.

„Magyarország“ dela 16 Noemvre ḑice, că parlamentul ungar nu va consimţi nicĭ decât la o modificare a legei pactului în sensul indicat de „N. Fr. Presse“.

Avem sĕ ne aşteptăm déră la marĭ surprinderĭ politice — căcĭ nu de gébă monarchia austro-ungară e numită imperiul apariţiunilor neverosimile.

Sinodul archidiecesan gr. cat.

Din Blaşiu ni-se scrie cu data de 16 Noemvre următórele:

Astăḑĭ s'au întrunit membrii convocaţĭ ai Sinodului. Sunt de faţă 29 protopopĭ din 32 protopopiate (lipsesce protopopul din Uióra Beniamin Pop şi Alexandru Dobrescu din Sas-Sebeş, amêndoi din causă de bólă). Mai sunt apoi vre o 32 delegaţĭ preoţĭ. Din Blasiu iau parte la Sinod: 5 canonicĭ, protonotarul consistorial Dr. A. *Bunea*, fiscul consistorial Dr. *Hosszu;* din partea gimnasiului profesorul I. *German*; dela teologie Dr. *Smigelszki*; dela preparandiă George *Muntean*. In fine ieromonachul *Domşa*.

Aḑĭ la 3 óre s'au presentat credenţionalele, s'a ales o comisiune verificătóre din: Canon. I. M. *Moldovan*, vicariul *Raţiu*, protopopul *Laslo* din Cluşiu, protop. Ioan *Hăţegan* din Dêrja, G *Bărbat* din Blaşiu etc.

Mâne la 7 óre va fi serviciu divin în catedrală; va pontifica Exelenţa Se Metropolitul Mihalyi.

La 9 óre a. m. se va deschide Sinodul. *Şedinţele Sinodului vor fi secrete*, neadmiţêndu-se nimenea afară de cei invitaţĭ.

Tot din Blaşiu am mai primit şi Regulamentul, care este de a-se observa în şedinţele plenare ale Sinodului, conţinênd 24 de paragrafi, în care se prescriu modalităţile, ce sunt de observat în decursul desbaterilor. Am mai primit apoi şi un program prescris la ţinerea Sinodului. Din programul acesta reiese, că Sinodul va dura 2 ḑile (17 şi 18 Octombre).

36 milióne deficit.

— Ispravă milenară. —

Anul milenar şĭ-a dat pe tóte terenele vieţii publice fructele sale „binecuvêntate“. Pe terenul financiar el a fost mai „rodnic“ după cum cetim în foile micilor şi marilor şoviniştĭ de tótă specia.

Aceste foi publică conspectul despre intrate şi eşite, ce l'a dat ministeriul de finance asupra stării visteriei statului dela 1 Iulie până la 1 Septemvre 1896.

Din acest conspect se vede, că incassările în cuartalul al treilea au fost de 130,739,567 fl. 45½ cr., pe când eşitele în acelaşĭ timp au fost de *138,111, 228 fl. 07½ cr.* Eşitele aşa-dér au întrecut intratele din aceste trei lunĭ cu *7,371,660 fl. 62 cr.* Décă la acésta vom adauge minus ul de 29,542,479 fl. 71 cr. din prima jumĕtate a anului, atuncĭ reiese un deficit de **36,914,140 fl. 33 cr.**

Resultatul acesta este cu *13 milióne* mai nefavorabil, decât cel din anul trecut. In cele dintâiu 9 lunĭ ale anului 1895, nu s'a arătat decât un deficit de 23½ milióne.

Deficitul de 36 milióne are sĕ-l mulţăméscă ţéra şi contribuabilii în mare parte şi multelor risipe, banchete şi serbărĭ fără nicĭ un rost, ce s'au făcut cu ocasia festivităţilor milenare.

Şi ce e mai trist: cu tóte încordările marĭ ale marilor şachterĭ şi hahamĭ guvernamentalĭ, — gloria sperată s'a dus în vênt, admiraţiunea lumei străine nu s'a manifestat decât printr'un zimbet ironic şi despreţuitor, ér locuitorii ţĕrii vor fi osênditĭ şi pe viitor a trage jugul dărilor enorme şi a plătirilor crahului şi deficitului esposiţiei.

Aicĭ se reduce tămbălăul milenar de tristă aducere aminte.

„Joc cinstit“.

— *Fair Play.* —

Sub acest titlul a apărut din condeiul contelui Nic. *Szemere*, candidat de deputat la ultimele alegerĭ, o broşurĕ, care merită şi atenţiunea nóstră, fiindcă desvĕlesce în colorĭ destul de vii decadenţa vieţei constituţionale în Ungaria.

Contele Szemere atacă în primul rênd guvernul şi partidul liberal, căcĭ a acestuia e puterea şi acesta ar trebui sĕ premérgă cu bun esemplu. „Premerge... dér cu esemplu rĕu.“ „Guvernul n'are sĕ fiă partidă, ci forţă publică care împarte dreptate şi nu e mama protectóre a corteşilor“.

Citám din acéstă broşură interessantă următórele pasagii:

Mai caracteristic pentru fiă care popor e modul cum se conduce viéţa politică. Este totodată şi o cestiune cardinală, căcĭ unde nu e basa solidă ca de granit, acolo edificiul e şubred.

Nu vorbim despre morală, căcĭ acésta este la noi în afacerile publice un articol nemodern, dér utilitarismul rece, pretinde că articolii oferiţĭ de bărbaţii de stat sĕ fiă realĭ, precum îĭ afişézĕ. Cuvintele unui politician trebue sĕ fiă în armonia cu adevĕrul.

Politicianii netrebnicĭ pot otrăvì o întrégă epocă şi generaţii, ba chiar şi generaţiunĭ au se supórte consecuenţele triste ale pĕcatelor acelora. Istoria Polonilor vecinĭ prestézĕ esemplu fin aceluia, care voesce se vaḑă.

Trăsătura fundamentală a sistemului nostru de stat e: *minciuna*. N'ar fi cu mult mai simplu, décă înaltul guvern, în iubirea sa părintéscă, ne-ar denumì deputaţii. Işĭ póte alege bărbaţĭ tot atât de celebrii ca şi acum, numai că ar costa mai puţin şi n'ar fi împreunat cu atâte încurcăturĭ. Cred, că nu e cestiune de litigiu, cine e mai puternic: guvernul séu partidele, căcĭ guvernul cu mijlócele sale îşĭ póte asigura şi astăḑĭ majoritatea după plac.

Cu cât sunt organele guvernului mai neruşinate şi mai violente, cu atât mai sigur e resultatul. Am vĕḑut alegerĭ dietale şi în Italia. Italianul nu-şĭ vinde convingerea şi sufletul. Am vieţuit acolo pe vremea luĭ Depretis, care sémănă mult cu Tisza Kálmán-ul nostru. O personalitate pe deplin onorifică şi cu — puţină avere privată. Părerile şi le schimba isteţ, după cum pretindeau împrejurările. Despre mijlócele lui rar se putea vorbi în sens bun.

Işĭ scia desarma duşmanii: pe unii cu vorba, pe alţii cu — pânea, şi cu tóte că a şedut în fruntea guvernului, totuşĭ a avut mai mulţĭ adversarĭ, decât pretini bunĭ In privinţa caracterului a stat cu mult mai sus decât Crispi. Era mai neted şi ceva energic, dér i-a lipsit sufletul de fer, ambiţiunea înaltă şi voinţa sĕlbatec de pasionată a lui Crispi.

Am vĕḑut alegerĭ în Madrid. Spaniolul e popor sanguinic, dér stiméză drepturile constituţionale ale altuia. Despre baionetă şi forţă n'am auḑit nicĭ în poveste. La noi în Ungaria, trebue sĕ recunóscem, că progresul nostru gigantic a culminat în *decadenţa totală a vieţii politice*, deşi n'am trecut dela 67 încóce prin nicĭ un cutremur politic mai mare, n'am avut nicĭ resbel, nicĭ revoluţii şi nicĭ socialiştii nu ne strîng, ca pe vecinii noştri.

La 67 alegeau pe presidenţii electoralĭ încă dintre cei mai onorificĭ, imparţialĭ, independenţĭ şi cu vaḑă. Nicĭ nu li-au trecut ómenilor pe atuncĭ prin minte, că presidenţii electoralĭ şi-ar putea călca jurămêntul. Astăḑĭ sunt căutaţi aşa numiţii „presidenţĭ cu dinţĭ.“ Avem astăḑĭ „presidenţĭ de profesiune“ şi „presidenţi — campioni veterani“.

In fine sĕ adreséză contele către patrioţii independenţĭ şi îĭ provócă la conlucrare pentru mântuirea situaţiunei. „Nu vĕ temeţĭ — ḑice — décă şi suntem puţinĭ la numĕr. Adevĕrul etern triumféză. Mai mult face un bărbat, decât o sută de sclavĭ. Curagioşii dreptĭ, cutremură lumea viclénă“.

La Agincourt s'au dus la Enric Plantagenat generalii lui şi au ḑis vĕḑênd mulţimea armatei francese:

— Suntem puţinĭ, Sire!

— Suntem destui pentru gloriă, respunse regele Enric.

Şi Anglia a învins.

SCIRILE ḐILEI.

— 5 (17) Noemvre.

Disolvarea parlamentului austriac. Parlamentul din Viena, după cum se asigură, va fi disolvat pe la mijlocul lui Februarie 1897. E probabil, că alegerile se vor face îndată după disolvare, aşa că noul parlament se va întruni pe la sfîrşitul lui Martie 1897. E de sine înţeles, că până atuncĭ nicĭ în Viena, nicĭ în Budapesta nu se vor supune la desbatere legile pactului.

—o—

Nouă alegere în Braşov. Cetim în „Kolozsvár“, că în Braşov se va face nouă alegere de deputat. Advocatul Dr. Carol *Schnell*, ales ca deputat, va concura pentru ocuparea unui post vacant de notar public în Braşov, şi întêmplându-se ca Schnell sĕ priméscă acest post, Saşii moderaţĭ şi Maghiarii vor alege ca deputat pe un comerciant maghiar de frunte, care şi în cercurile Saşilor se bucură de simpatii.

—o—

Comassare. Mâne, în 6 (18) Noemvre, comisia de comasaţiă va arăta la faţa locului proprietarilor locurile cele nouă, împărţite lor prin comasaţiune. Şi anume în tablele de către drumul Uzonului până la Timiş. Se aviséză proprietarii interesaţĭ.

—o—

Calendar confiscat. Poliţia din Budapesta a confiscat ḑilele trecute calendarul unguresc *„Népszava“* pe motiv, că acesta ar conţine o poesiă socialistă de Geza Szilágyi intitulată: „Misa dela meḑul nopţii“.

---

altădată, ci în grupurĭ de câte 20—30, şi toţĭ armaţĭ. Despoiaţĭ şi sărăciţĭ, locuitoriĭ din aceste ţinuturĭ alergară la Blaşiu, şi arătând prăḑile ce le făceau cei din Aiud şi descriindu-le cu colorĭ mult mai vii decum erau, mĕ înduplecară, ca sĕ merg pentru apĕrarea lor. Décă am fi fost noi — adecă de astădată numai eu şi Todoranu — aşa de sângeroşĭ, aşa de lacomĭ şi banditĭ, cum le place adversarilor a ne feşteli, am fi putut în acel timp stînge lumina ḑilei la toţĭ marii proprietarĭ, arendatorĭ şi provisorĭ etc. de ai lor în Crăciunel, Bucerdea, Păjida, Ciumbrud, Ognişóra, Cisteiul-unguresc, Băgău, Sâncraiu, Lörinţ, Têmpăhaza, Mişcreac şi a tuturor celor dintre Têrnave şi Mureşiu; sĕ le luăm tóte bucatele, vitele etc. sĕ le dăm celor daunaţĭ şi sărăciţĭ de Aiudanĭ — dér n'am făcut'o.

Stând eu la Sâncraiu, Todoranu la Ciumbrud trei ḑile, şi informându-se Aiudanii, că nu avem arme de foc şi nu suntem disciplinaţĭ, — îmbătându-ne anteposturile, ce le aveam pe malul Mureşului, într'o bună diminéţă ajutaţi şi acoperiţĭ de-o céţă cum se pune tómna pe Mureşiu, ne surprinseră şi ne luară la fugă — care deşi e ruşinósă, dér e sănĕtósă.

Acésta a fost lecţiunea, care m'a determinat a nu rĕmâné cu ai mei în sat la Ciumbrud, ci a mĕ urca pe platou, a-mĭ ţiné ómeniĭ concentraţĭ în jurul meu pentru a nu se mai repeţi scenele de mai 'nainte, carĭ au fost cu atât mai ruşinóse, şi mai funeste, pentru-că pe mine mĕ învitase d-na Pogány la dejun în sat, şi eu am fost atât de neespert şi necunoscĕtor de intrigele şi apucăturile adversarilor, de am primit şi m'am depărtat de lagĕrul ómenilor mei, ca de 1 chlm.

Pe când husarii unguresci şi Aiudanii trecură Mureşiul[4]) cu luntre şi prin apă şi se apropiau de lagĕrul meu, eu luam cafea cu vinars de prune şi cu friptură de gâscă după ea la d-na Pogány. Norocul meu, că pe când mâncam mai cu poftă, mĕ prinde Ioan Nemeş, căpitanul din Roşia, de gulerul surducului şi rĕstindu se la mine, ca un părinte la fiiul sĕu pierdut, mĕ trage ḑicênd: „hai, că suntem încunjuraţĭ de Ungurĭ“. Apoi norocul, că cei-ce jucară intriga, nu o sciură juca deplin. Ei adecă nu sciură a-mĭ deslega şi ascunde calul, pe care am călărit, şi pe care aflându-l unde l'am lăsat, asvêrlindu-mĕ pe el şi dându-i pintenĭ, am ajuns la lagĕr de-odată cu şvaligerii. Ne mai avênd timp a dice cel puţin: „staţĭ, columne formaţĭ“, eu am fost ultimul în care nefericiţii şvaligerĭ descărcară carabinele lor.

Norocul meu şi a lor noştri, că bieţii şvaligerĭ erau aşa de beuţĭ, încât nu conduceau ei caii, ci caii îĭ conduceau pe ei. De nu ar fi fost aşa, dintr'o miie ómenĭ n'ar fi scăpat nicĭ două sute neplezuriţĭ, neciocârtiţĭ. Eu în depărtare de ei ca de 20 paşĭ, am scăpat cu pităria găurită şi téca sabiei tăiată în două de câte o ghiulea, ér ómenii scăpară téfărĭ în viile şi răzórele din apropiere.

Se vede, că Aiudanii, ca sĕ înduplece pe şvaligerĭ sĕ vină sĕ spargă lagĕrul nostru, i-au îmbătat, şi numai cu prostia acésta a lor am avut noroc, de am scăpat. Unde dai, şi unde crépă.

(Va urma.)

[4]) Mureşiul prin August până în Noemvre se póte trece pe multe locurĭ cu piciorul.

S'au confiscat mai mult ca 7000 de esemplare.

—o—

Imbrăcămintea armatei. Cu întrebarea acésta cercurile competente militare deja demult se ocupă, fără ca sĕ fi ajuns la vr'un resultat positiv până adĭ. Faptul, că însășĭ comanda supremă militară nu mult îșĭ bâte capul cu lucrul acesta, se póte vedea și din acea, că conducĕtorul fabricei de postav din Berlin, care liferéză postav pentru armata austro-ungara a făcut întrebare la ministeriul de rĕsboiu, că se va face în curând vr-o schimbare, în ce privesce colórea și cantitatea postavului ce-l liferéză pentru armată? Dela ministeriu a căpătat rĕspuns, că de-o camdată nu se vor face schimbărĭ esențiale. Cu câte-va lunĭ mai înainte s'a fost ținut ședință sub presidenția archiducelui Frideric, care avea de scop a hotări planul despre noua uniformă a armatei și apoi al presenta monarchului. După planul hotărît în acea ședință uniforma infanteriei va fi de colóre albastră deschisă. Rocul de mare ținută și blusa soldaților vor fi cassate, ér în locul lor se va introduce o blusă cu guler ca rocul. Colórea regimentelor însĕ va rĕmânea și mai departe. Pantalonii vor fi asemenea celor ai soldaților din Bosnia și Herțegovina. Pentru infanteriă uniforma de colóre cenușiă e cea mai potrivită, acésta o recunósce întrégă Europa. La cavaleriă voesce sĕ schimbe pantalonii roși cu alții de colóre surĭ.

—o—

Atentat anarchist. Din Atena se telegrafiază, că un anarchist a ucis pe stradă doi individĭ din classa mai înaltă a societății. Prins fiind el a declarat, că este aderent al lui Casserio și că numai din pasiune a comis dublul omor.

—o—

Călindarul Plugarului pe anul 1897 este cel mai mare și cel mai eftin între călindarele românescĭ apărute până acum. Conține *11 cóle de tipar.* Numai partea literară și economică conține vre-o 80 pagine format mare și tipar compres garmond. In text se află și câte-va ilustrațiunĭ frumóse. Un esemplar costă numai 25 cr. De vêndare la Tipografia „A. Mureșianu" în Brașov.

Procesul Mehadicanilor.

(Raport special al „Gaz. Trans.")

Caransebeș 12 Nov. 1896.

Apărarea advocatului Brediceanu.

(Continuare).

Sosind solgăbirĕul D'Elviaux, „poporul esoperéză prin siluire, ca locotenentul de gendarmĭ Bányai și solgăbirĕul D'Elviaux sĕ lase liberĭ pe cei *chiemațĭ spre ascultare*".

Acum nu se mai glumesce: *oprițĭ, ținuțĭ!* Cum, dela 6 óre diminéța până la 4 óre după amédĭ a sta păzit de gendarmĭ cu fața la zid — asta nu e deținere? Ba da, dér arĕtarea a fost falsă, deținerea nelegală — toțĭ voesc sĕ se apere de ea. Nime nu voesce sĕ scie cine a dat gendarmilor lista conscrișilor. Nime!

Și cum póte dice d-l procuror, că cei oprițĭ, cu sila au fost eliberațĭ, fără ca sĕ ne spună, în ce a constat sila. Póte în *„jos cu căciulele"*, comandat de solgăbireu, și împlinit de popor; séu în strigărĭ de *„sĕ trăéscă"*; seu în *sărutul mânilor* d-lor D'Elviaux și Bányai?

Frumos tablou! Pare că nu-țĭ vine sĕ credĭ, că trăim în ultimii anĭ ai secolului al XIX și în țéră constituțională.

Nicĭ până aicĭ nu vedem forță — nu audim amenințărĭ cu arma — și până când Bányai susține, că „nu de frică a slobodit ómenii închișĭ", solgăbirĕul mai fricos dice, că numai forței (erőszak) a cedat. — Și putere, silă, forță nu-i ca'n palmă.

La acest loc aflu de bine a rĕspunde la 'ntrebarea de atâtea orĭ sulevată în decursul acestui proces, că de ce s'au adunat ómenii, tumultul din care causă și cu ce scop s'a format, și cine l'a format — cine? Gendarmii! Ómenii n'au avut de lucru la comună, oficianții n'au avut funcțiune defiptă pe acea di; décă nu strîngeau gendarmii ómenii, cum nicĭ nu trebuia sĕ o facă, nimene nu venia la comună. Gendarmii aflând liniște completă în comună, ascultând cele întêmplate fără tumult, fără revoltă, puteau sĕ-șĭ facă raportul lor, fără ca sĕ opréscă pe cineva. Muerile, rudeniile casnicilor oprițĭ, alarmațĭ de atâția gendarmĭ, domnĭ venițĭ în mod neobicĭnuit în comună, din vorbă 'n vorbă, din sfat în sfat, după ce trecuse și prândul și cei oprițĭ nu se mai întorc la ale sale, s'au adunat mulțĭ, mulțĭ înaintea casei notariale. Cu ce scop? de grija, de interesarea pentru ai sĕi, dér cu ce scop nici cei adunațĭ înșișĭ nu sciau, precum nu sciau preste tot, că se vor întêlni lovițĭ de aceeașĭ sórte în aceeașĭ di. Dér îi îndréptă la scop *Banyai* locotenentul, care întrebă mulțimea adunată: ce doresce? Ce putem noi spune — i-se rĕspunde — când căpeteniile nóstre ne sunt închise, oprite — rĕspunde poporul. La acésta locotenentul și pretorul spun poporului: „apoi alegețĭ doi-trei inșĭ și spunețĭ ce dorițĭ". Poporul alege trei inșĭ între carĭ și pe *Iacob* și *Petru Șandru* Nr. 277.

Aceștia sunt dațĭ poporului ca sĕ se sfătuéscă asupra cererii, care sĕ o espună autorității. Toțĭ strigă „sĕ se elibereze și ceialalțĭ". Se întêmplă și acésta, se strîgă „sĕ trăéscă", sĕ sărută mâna stăpânirii (a locotenentului și a solgăbirăului). Și ast-mod ómenii, muerĭ, bărbații, copiiĭ, carĭ s'au adunat la comună sĕ vadă de sórtea casnicilor, a bărbaților, a părinților, a copiilor, a rudeniilor lor îșĭ forméză din un interes comun un scop comun, de a cere eliberarea celor nevinovațĭ. Etă scopul adunaților. Acest scop nu a fost sciut înainte, nicĭ nu s'a gândit cine-va, că va fi lipsă de acest scop și nicĭ nu e *scopul unui tumult cu gând criminal* de forță violentă.

A trecut și acest senin incident; fruntașii poporului se duc acasă. Intre cei rĕmașĭ unii voinicĭ dic sĕ céră sĕ „dee afară din slujbă pe primarul și sĕ facă alegere nouă", căcĭ rușinea, ce a cădut pe cei ce au fost oprițĭ, o atribuiau primarului. Că unii din cei rĕmașĭ acolo au cerut destituirea primarului, acésta e fapt. Ce crimă e în acésta? Nimic! Asta o vĕd și puscătorii; de aceea *cei șése gendarmĭ și scriitorul Scheidel și solgăbirăul*, toțĭ cu musca pe căciulă și cu responsabilitatea implicată, *adaug:*

a) că poporul a strigat „adă primarul sĕ l omorîm; sĕ-l tragem în par".

b) Că poporul cel dela spate a fost înarmat cu cóse, sape, bâte, parĭ etc.

c) Că au strigat „haid' cu parul".

d) Că a deschis pórta de trei orĭ în contra oprelișteĭ lui Banyai, care a publicat, „că cel care mai deschide odată pórta, e al morții".

Cei șése gendarmĭ și doi amploiațĭ rĕmașĭ și după vĕrsarea sângelui liberĭ și în funcție, nu putură sĕ afle nicĭ un unic martor, fie Român, fie neromân, fie din Mehadica, fie de orĭ și unde, dic, nu putură afla nicĭ un martor, care *sĕ fasioneze cele afirmate de ei*, nicĭ un unic martor, și totușĭ aceștĭ interesațĭ sĕ spună adevĕrul? pe când acusații imediat după omorîrea fraților lor, arestațĭ, pușĭ în lanțurĭ, închișĭ, fără libertate putură sĕ afle peste trei-decĭ de martorĭ din sate diferite, chiar și cocișii amploiaților *Bányai* și *Delvo* și Românĭ și neromânĭ, carĭ toțĭ într'un glas adeveresc, că nu e adevĕrat nimic din cele ce domnii *oficiențĭ publicĭ* au născotit pentru scăparea lor. Anume toțĭ martorii unisono au adeverit:

1) că poporul a cerut numai, că pe primar sĕ-l scótă din slujbă, sĕ se facă alegere nouă; nime nu a audit cuvintele *„sĕ-l omorîm, sĕ-l tragem în par"*, și toțĭ au jurat, că aceste strigărĭ nu au fost acolo, și décă ar fi fost, ar fi trebuit sĕ le audă.

2) că toțĭ au fost cu mânile góle, la nime nu a fost sapă, cósă, bâtă, par, și décă ar fi fost, ar fi trebuit sĕ le vadă.

3) că nime nu a strigat: „haid' cu parul", că nicĭ n'a fost par.

4) că pórta a fost și la acea întêmplare stricată, precum e stricată și acum, căcĭ lipsindu-i călcâiul cel de jos, sare ușor din țîțînă, încât la cea mai mică atingere se deschide.

Tóte acestea le-au constatat cei mai neînteresațĭ martorĭ, carĭ au venit din alte comune la notariat după pașapórte de vite, carĭ au adus ca cocișĭ pe gendarmĭ și pe Delvo și carĭ au avut de lucru la repararea casei comunale, decĭ au fost presențĭ ca neînteresațĭ nicĭ cu cei adunațĭ, nicĭ cu pușcătorii și oficianții.

Dér sĕ admitem, că așa s'a întêmplat precum le-a spus domniile lor, și nicĭ atuncĭ nu e consumată crima cu care sunt agravațĭ, crimă normată în §§. 163 și 165 ai codicelui criminal, căcĭ cuvintele: „dă-l afară pe primar sĕ-l omorîm, sĕ-l tragem pe par" nu sunt amenințare în contra solgăbirĕului, nu se cuprind în aceste cuvinte, că pe solgăbirĕu îl vor omorî décă nu dă afară pe primar, ér legea cere, ca amenințarea sĕ fiă îndreptată în contra oficiantului, dela care se cere împlinirea de silă a unei funcțiunĭ oficióse.

Și apoi ce funcțiune oficiósă ar fi sĕ dee solgăbirĕul mână de ajutor ómenilor ca sĕ omóre pe primarĭ. Asta ar fi complicitate la ucidere, ér nu împlinirea unei funcțiunĭ oficióse.

(Va urma.)

Tot în cestiunea adunării din Bran a Associațiunei.

Zêrnescĭ, 14 Noemvre 1896.

Stim. D le Redactor! La reflexiunile D-lui „Dixi" din Nr. 239, Vĕ rog a mai publica din parte-mĭ încă următórele:

Referitor la conclusul pentru taxa de 1—10 cr., comitetul central a îndrumat Despărțămêntul, ca sĕ observe prescrierile regulamentului, din ceea ce am dedus, că *membrii* ai Despĕrțămêntului pot fi numai aceia, carĭ plătesc cel puțin 1 fl. pe an, ér Despĕrțĕmêntul nu póte proclama din oficiu de membrii și pe toțĭ aceia, carĭ ar contribui mai puțin. Cu tóte acestea Despĕrț. n'a respins, ci a primit și primesce cu plăcere oferte orĭ cât de micĭ, și cu regret trebue sĕ spun, că nicĭ eu, nicĭ membrii comitetului n'am puté împlini dorința D-lui „Dixi" de a colinda pe la casele Românilor pentru obolul cultural.

D-l „Dixi" aduce ca esemplu, că „preoților la bobotéză și alte dile, dascălilor la Crăciun, advocaților și tuturor slujbașilor nu le e nicĭ milă, nicĭ rușine a călca pragul nației" și a cere ce e al lor. Óre n'ar fi bine, décă am ruga pe preoții și dascălii noștri, carĭ și așa iau de 2—3 orĭ pe an dea-rêndul casele Românilor, apoi pe advocațĭ și alțĭ slujbașĭ, dintre carĭ mulțĭ sunt membrii ai „Associațiunii", séu ai Despĕrțĕmêntelor, séu chiar ai agenturilor, — ca ei la atarĭ ocasiunĭ sĕ încasseze câte un filer și pentru scopurile culturale a-le Associațiunei? Eu cred, că décă și nu cea mai nemerită, dér tot ar fi potrivită ocasiune de-a vorbi nației despre nĕcasurile și lipsele ei și a cere dela membrii ei mână de ajutor.

Cele ce le mai scrie D-l „Dixi" despre Zêrnescĭ, biserică și scólă și străinĭ nu stau în nicĭ un nex cu afacerile Despĕțĕmêntului. N'am lăudat pe Zêrnescenii mei, căcĭ nu aștéptă și nicĭ nu se cade a-i lăuda, décă îșĭ fac numai datoria.

Despre starea bisericei și scólei cred, că vor rĕspunde cei competențĭ, dér și până atuncĭ, eu neg, că în Zêrnescĭ biserica și scóla ar fi „năpustite", și décă înțeleg intentiunea D-lui „Dixi", apoi pot susține, că acelea nu sunt dór în Zêrnescĭ *mai rĕu* „năpustite", ca în Bran; acésta cu atât mai puține, căcĭ în Zêrnescĭ se mai află și alțĭ bărbațĭ, carĭ se interes(é)ză d'ale bisericei și scólei.

D-l „Dixi" mai aruncă în fața Zêrneșcenilor și pe străinii cei mulțĭ, carĭ se află în acea comună. Ei bine, D-le „Dixi", în Bran nu sunt și n'au fost străinĭ încă cu *mult mai înainte* ca în Zêrnescĭ? Apoi nu vedem noi comune, orașe, în Ardeal, Ungaria, și chiar în Românĭa, carĭ adĭ bajbăe de străinĭ, de carĭ cu anĭ și decĭ de anĭ înainte nicĭ pomenire nu era?

Că în Zêrnescĭ se află mai mulțĭ străinĭ, ca în alte comune, acésta póte fi adevĕrat, dér și aceea este adevĕrat, că pe cei dintâiŭ străinĭ i-au adus aicĭ comersanții românĭ din Brașov, când au înființat fabrica de hârtie, mai mulțĭ au venit apoi cu fabrica de celulosă și în fine cu drumul de fer. Sĕ mĭ arate însĕ D-l „Dixi", în carĭ locurĭ cu atarĭ fabricĭ, nu sunt străinĭ? Apoi tocmai „dróia de străinĭ de tot felul" venițĭ cu acestea stabilimente dintre carĭ nicĭ unul nu se află în mânĭ românescĭ, a adus după sine și înființarea unei scóle unguresci de stat în Zêrnescĭ.

Dér spune-mĭ D-l „Dixi", ce necesitate a fost de înființarea unei scóle unguresci de stat, și încă *„milenare"*, în Bran, unde nu e „dróie de străin?", și ce necesitate este, ca acea scólă sĕ fiă cercetată și de fii de român? pe când în Zêrnescĭ încă n'a călcat pragul scólei unguresci nicĭ un fiu de Român până adĭ, deși scóla esistă de mai mulțĭ anĭ.

Că se află tinerĭ din Zêrnescĭ la gimnasii și preparandii unguresci, acesta va fi tréba părinților, carĭ vor fi sciind, că spre ce scop și ce crescere sĕ le dea fiilor lor. De-altmintrelea eu cunosc brăneni, ai căror fii n'au fost nicĭ un an în scóle românescĭ, ci numai la scóle și institute străine, și totușĭ au rĕmas bunĭ Românĭ.

In tonul, în care scrie d-l „Dixi" de astă-dată, am mai puté lungi vorba în cestiunea acésta culturală, dér după-ce d-l „Dixi" și rugat, n'a aflat de bine a-șĭ arĕta adevĕratul nume, încheiŭ, cu adausul, că pe lângă controlul, ce voesce a-l esercita d-sa, ar face mai marĭ servicii causei, décă totușĭ ar lua singur conducerea orĭ-cărui Despĕrțĕmênt, căcĭ numai așa ar avé bună ocasiune „sĕ dea suflet mortăciunilor", ér eu cu plăcere m'a-șĭ pune la disposiția d-sale, décă ar mai avé lipsă și de mine.

Nicolau Garoiu,
direct. despĕrț.

ULTIME SCIRI.

Craiova, 16 Noemvre. Duminecă s'a ținut la Craiova o mare întrunire a conservatorilor în cestiunea Metropolitului-Primat. Au luat cuvêntul d-nii Lascar Catargiu, D. G. Panu, Ionel Grădișteanu, Disescu, Tache Ionescu, N. Filipescu, toțĭ vorbind aspru contra guvernului și condamnându-i fără crutare atitudinea în cestiunea Metropolitului-Primat.

Viena, 16 Noemvre. In ședința de după amiadĭ a parlamentului s'a pus la ordinea dilei interpelația-propunere a lui *Lueger*, care provócă guvernul, sĕ abdică numai decât convenția vamală și comercială cu Ungaria. *Pattay* a motivat urgența interpelării, apoi ministrul de comerciu br. *Glanz* a luat cuvêntul și a dis, că *guvernul austriac este hotărît și îi stă în putere, ca la tótă întêmplarea sĕ apere interesele Austriei.*

Roma, 16 Noemvre. „Agenția Stefani" anunță, că guvernul a primit scire oficiósă despre încheierea păcii cu Menelik la 26 Octomvre. Scirea a trimis'o colonelul Nerzzini.

Roma, 16 Noemvre. Scirea încheierii păcii cu Menelik a produs pretutindenĭ mare bucurie atât în capitală, cât și în provincie.

Viena, 16 Noemvre. Faimosul spărgĕtor de casse Papacosta, care era deținut în arestul tribunalului de aicĭ, a fost surprins în momentul când voia sĕ evadeze. S'a descoperit o corespondență între el și soțĭ, în care se făcea planul evadării.

Viena, 16 Noemvre. După informațiile lui „N. W. Tagblatt", ministrul-președinte Banffy a avut o întêlnire cu Badeni, căruia i-a declarat, că stă departe de atacurile din „Nemzet" contra cabinetului vienez. A mai promis ministrul Banffy, că pe viitor va griji sĕ nu se mai întêmple astfel de neplăcerĭ.

Belgrad, 16 Noemvre. Esundările continuă încă în tótă țéra. Pagubele sunt enorm de marĭ. Sate întregĭ, situate pe lângă rîurĭ, sunt copleșite de teribilul element. S'a constituit un comitet de ajutorare a nenorociților, sub presidenția metropolitului Mihail.

Cetinje, 16 Noemvre. Pagubele materiale causate de esundărĭ se urcă la cifra de 2,000,000 florinĭ.

Literatură.

Din *„Biblioteca de popularisare"* edată de institutul de editură *Ralian și Ignat Samitca* din Craiova a apărut nr. 28: *„Simplu"*, conținênd sub acest titlu o colecțiune de novelete de-ale regretatului Traian Demetrescu, cu portretul autorului și o prefață de G. D. Penceciu. Fiă-care numĕr din acéstă publicațiune costă numai 30 banĭ.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 16 Noemvre 1896.

Renta ung. de aur 4%	122.15
Renta de coróne ung. 4% . . .	99.25
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	122.—
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	100.80
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	120.75
Bonurĭ rurale ungare 4% . . .	97.65
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	97.25
Impram. ung. cu premii	—.—
Losurĭ pentru reg. Tisei și Segedin.	137.—
Renta de hârtie austr.	101 35
Renta de argint austr.	101.30
Renta de aur austr.	122.50
Losurĭ din 1860	144.25
Acții de ale Băncei austro-ungară.	936.—
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	401.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit.	363.—
Napoleondorĭ	9.53½
Mărcĭ imperiale germane . . .	58.80
London vista	119.95
Paris vista	47.50
Rente de coróne austr. 4%. . .	101.10
Note italiene.	44 70

Avis!

Prenumerațiunile la **Gazeta Transilvaniei** se potŭ face și reînoi și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei luni.

Domnii abonați sĕ binevoiască a arăta în deosebĭ, când voiesc ca espedarea sĕ li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa ămurit și sĕ arate și posta ultimă. Administraț. „Gaz. Trans."

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1896.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accel.	Tren mixt.	Tren de persón.	Tren accel.				Tren de persón.	Tren mixt	Tren accel.	Tren accel.	Tren de persón.
10.—	8.05		8.05	2 00	pl.	Viena . . .	sos.	1.55		1 55	7.20	6.20
8.30	2.15		5.45	9.15		Budapesta		7.—		7.40	1.50	8.10
11.21	4.16	5.10	9.02	11.19		Szolnok . .		3.37		5.31	11.44	4.28
1.33	5.48	8.00	11 33	12.47		P.-Ladány. .		1.19		3.56	10.03	2.17
3.42	7.08		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare .	pl.	11.04		2.37	8.43	11.32
3.58	7.15	1.22	2.06	2.18	pl.		sos.	10.44	8.00	2.31	8.38	11.17
4.38	7.43	2.19	3.03	2.50		Mező-Telegd .		10.07	7 10	2 01	8.11	10.42
5.20	8.18	3.32	3.45	3.26		Rév . . .		9.30	6.13	1.34	7.46	10.08
5.43		3.51	4 06			Bratca . . .		9.10	5.38			9.50
6.32	9.07	5.13	4.53	4.17		Ciucia . . .		8.32	5.49	12.52	7.08	9.19
7.16	9.37	6.14	5.32	4.50		B.-Huiedin		7.54	4.59	12.20	6.39	8.37
8.07		7.32	6.24			Ghârbău . .		6.54	3.18			7.37
8.34	10.37	8.21	6 59	5 55	sos.	Clușiu . . .	pl.	6.13	2 23	11.01	5.23	7.—
8.49	Tr. prs. 11.10	8.40	2.17	6.11	pl.		sos.		5.24	10 45	tr.pers. 4.35	6.45
9.06	11.27	9.09	2.52	6.27		Apahida . .			5.02		4.03	6.27
10.12	12 30	10.40	4 45	7.27		Ghiriș . . .		Tr. expr. Teiuș Arad Budapest	3.37	9.23	2.55	5.12
10.42	12.57	11.25	5.39	7.50		Cucerdea . .			3.06	8.49	2.25	4.33
11.01	1 09	11.49	6.08			Uiuóra . . .			2.49		2.08	4.27
11.09	1.16	11.59	6 19			Vințul de sus			2.41		2.00	4.20
11.31	11.40	12.29	6.57	8.17		Aiud . . .			2.17	8.23	1.38	3.59
11.48	11.55	12.55	7.30	8.33	sos.	Teiuș . . .	pl.	3.36	1.55	8.06	1.17	3.38
12.05		1.30		8.38	pl.		sos.	3.18	1.29		12 57	3.06
12.33		2.08				Crăciunel . .			12.55		12.32	2.40
12.47		2.27		9.09		Blașiu . . .		2.48	12.40		11.59	2.26
1.18		3.11				Micăsasa . .			12.01		11.28	1.54
1.34		3.31		9.42	sos.	Copșa-mică .	pl.	2.15	11.41		11.10	1.35
2.13		3.46		9.44	pl.		sos.	2 12	11.14		11.05	1.01
2.32		4.08		9.59		Mediaș . . .			10.55		10.48	12.45
3.04		4.45		10.22		Elisabetopol .		1.40	10.21		10 18	12.16
3.40		5 27		10.51		Sighișóra . .		1.06	9.42		9.43	11.33
4.03		6 12		11.12		Hașfalĕu . .		12.52	9.12		9.19	11.16
5 34		7.50		12.26		Homorod . .		11.54	7.45		7.38	10.03
6.12		8 37		12.58		Agoștonfalva .			7.02		7.22	9.25
6.41		9.07		1.15		Apața . . .		11 11	6.36		6.48	9.01
7.16		9.40		1.34		Feldióra . .			5.58		6.33	8.28
8.—		10.25		2.09	sos.	Brașov . . .	pl.	10.10	5.08		5.57	7.48
3.55		11.—		2.19	pl.		sos.	10.05	5.20			9.08
4.40		12.26		3 01		Timiș . . .		9.39	4.14		5.20	8.28
5.10		1 11		3.31		Predeal .		9.12	3.32		4.14	8.01
12.00		8 30		9.30	sos.	Bucurescĭ . .	pl.	5.36	9.15		3.32	3.15

Cucerdea — Oșorheiu — Regh.-săsesc.

Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón		Stația		Trenŭ de persón.	Trenŭ de persón.	Trenŭ de persón.	Trenŭ mixtŭ
2.30	8.10	3.11	10.59	pl.	Cucerdea . .	sos.	7.45	2.36	8.31	12.42
3 19	8.51	3.52	11.40		Ludoș . . .		7.02	1.58	7.38	9.59
4.12	9.37	4.37	12.26		Cipău . . .		6.28	1.19	6.55	11.01
5.12	10.27	5.26	1.14	sos.	Oșorhei . .	pl.	5.34	12.25	5.50	9.54
5.40	10.42	5.36		pl.		sos.		9.20	5.04	9 35
7.14	12.16	7.14		sos.	Regh.-săs. . .	pl.	7.54	3.30	8:05	

Ghiriș—Turda

tren de persón.	tren mixt	tren mixt	tren de persón.	Stația	tren de person.	tren mixt	tren mixt	tren de persón.
7 33	11.—	5.—	10.21	Ghiriș	5.05	10.30	3.20	9.12
7.53	11.20	5-20	10.41	Turda	4.45	10.10	3.00	8.52

Copșa-mică — Sibiiu — Avrig — Făgăraș

tren de persón.	Tren mixt	tren de persón.	tren mixt			Stația		tren mixt	Tren mixt	tren de persón	tren de persón.
2.20	4.45	11.55	7.10		pl.	Copșa mică .	sos.	9.34	3.05	6.25	12.35
3.57	6.35	1.25	8.50	3 13		Ocna . . .		8.11	1 27	5.07	11.01
4.19	7.01	1.48	9.15	3 39	sos.	Sibiiu . . .	pl.	7.44	12.57	4.40	10.30
	4.34		2.05		pl.		sos.	7.29	Marța și Vinerea		8.57
	6.16		3.58			Avrig . . .		6.02			7.16
	8.42		6.35		sos.	Făgăraș . .	pl.	3.28			4.30

Simeria (Piski) — Hunedóra

tren mixt	tren mixt	tren mixt	tren mixt	Stația	trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ
6.15	11.35	4.25	10.28	Simeria	4.50	10.25	3.10	8.34
6.38	11.54	4.48	10.46	Cerna.	4.34	10.05	2.54	8.14
7.13	12.20	5.23	11.12	Hunedóra	4.10	9.38	2.30	7.45

Brașov — Zĕrneștĭ

trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ	Stația	trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ
8.35	4.55		Brașov	7.44	1.29	
10.28	6.36		Zĕrneștĭ	6.20	12.05	

Mureș-Ludoș — Bistrița

	Numai Luni a comunică	N. Marța comunică	Stația	Circulă numai Marța		Numai Vineri circulă
4.—	9.10	4.20	Mureș-Ludoș	6.46	7.21	
5 03	10.28	5.35	Zau	5.49	6.24	
6 48	12 41		Țagu-Budatelic . . .		4.50	9.40
7 38	1.54		St. Mihaiu de câmpie .		3 44	8.46
8 33	3.02		Lechința		2.48	7.43
9 07	3.41		Ș.-Măghiăruș		2.01	6.52
9.59	4.55		Bistrița		1.16	5 55

Arad — Timișóra

				Stația				
6.20	11.25	5.-		Arad		10.43	3.44	10.55
7.08	12.15	6.14		Vinga		9.42	3.01	10.11
8.01	1.10	7.39		Timișóra		8.20	2.—	9.10
12.47	8.47	12 27	5 10	Seghedin.	6 05	2.30	10 05	2.15

Sibiiu — Cisnădie.

trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ	Stația	trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ
5.30	2.15	pl. Sibiiu . sos.	7.10	9.20
5.42	2.27	„ Selembork „	6 57	9.07
6.06	2.51	„ Cisnădie pl	6.36	8.46

Sighișóra—Odorheiu-sĕcuesc.

trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ	Stația	trenŭ mixtŭ	trenŭ mixtŭ
3 22	11.08	Sighișóra . . .	9.51	5.32
3.54	11.48	Hașfalĕu . . .	9.02	4.54
6.20	1.59	Odorheiu-sĕcuesc.	7.15	3.—

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.